ГӘЗЕТДӘ ВӘ ЕКРАНДА

КӘНЧ ЖУРНАЛИСТ: НЕЧӘ һАЗЫРЛАНЫР, НЕЧӘ ИШЛӘЈИР?

Тамашачылар ётән базар күнү «Мави» екранда (саат 19.45 дәгигәдә) «Мә'зун вә иш јери» адлы јени верилишә бахмышлар. Республикамызда журналист кадрларынын һазырланмасы вә ишлә тә'мин олунмасы проблемләринә һәср едилмиш бу верилиш «Азәрбајчан кәнчләри» гәзети редаксијасынын иштиракы илә Азәрбајчан телевизијасынын кәнчлөр үчүн програм Баш редаксијасы тәрәфиндән һазырланмышды.

Верилишин С. М. Киров адына АДУ-нун журналистика факүлтәсинин мә'зунларынын һазырлыгыны, онларын иш вә мәишәт гајгыларына һәср едилмәси тәсадүфи дејил. Әввәлә, Сов.ИКП МК-нын «Журналист кадрларынын һазырланмасыны вә тәктәкмилләшдирилмәсинин даһа да јахшылашдырмаг тәдбирләри һаггында» гәрарында кәнч журналистләрин иш вә мәишәт гајгыларыны оператив шәкилдә һәлл етмәјин, онларын һазырланмасы ишиндә мәтбуат органларынын иштиракынын зәрури олдуғу көстәрилмишдир. Дүзкөр тәрәфдән башга ихтисаслара јиҹәләнмиш мә'зунларын үгурларыны вә чәтинликләрини журналистләр ишыгландырырлар. Лакин табии олараг бир суал доғур ки, бәс, онларын өзләриндән вәзијјәти нечәдир?

Республиканын бир сыра күтләви информасија вә таблигат васитәләри рәһбәрләринин, журналистика факүлтәсинин профессор вә мүәллимләринин, төләбә вә мә'зунларынын иштирак етдикләри «Мә'зун вә иш јери» верилишиндә бу суала долғун чаваб верилмишдир. Ашағыда һәмин верилишин гәзет вариантыны охуҹуларымыза тәгдим едирик.

Верилишин гонаглэрындан бир групу.

Мәнлө МУРАДХАНОВА, Азәрбајчан радиосунун «Әдәби-драм верилишләри Баш редаксијасының баш редактору: — Актјор һәјатда јох, сәһнәдә јетишир. Журналист дә белә дүр. Она көрә дә кәнч журналистләрин иш јерләриндә нечә гаршылашмасындан, онлара нә үчүн шәраит јарадылмасындан чох шеј асылыдыр. Республика Дөвләт Телерадио Верилишләри Комитәсиндә журналистика факүлтәсинин мә'зунларына һәмишә гајғы илә јанашмышлар. Амма јахшы бачармаҹјан кәнч журналистләримиз дә вар. Бизчә, белә һазырлыгсыз мә'зунларын јетишмәсиндә факүлтә дә күнаһкардыр. Төлөбәләрдә ачыглыг ишин сөвиҹәси һәлә ки там гәнаәтләндирмир дејил. Мәсәлән, студијамызда радио, телевизијә вә тәрчүмә ишы кафедрасынын филиалының јаратмышыг. Дә көл ки, онун ишини чанландырда билмирик. Чүнки төлөбәләр бурада һәвәслө иштирак етмирләр. Факүлтә бу мәсәлә илә чидди марагланса, нәтичә јахшы олар. Галды ки, гајғыја, бүкүн үчүн имканлармыз кенишләндирилмәлидир. Тә'јинат бөлкүсүндә план комитәси тәрәфиндән бизә, еләчә дә республиканын мәтбуат органларына ајрылан јерләрин сајыны нәзәрдә тутурам. Чох аздыр. Мүхтәлиф манеәләрдән дә бүрә әлавә етсәк, онда һәр ил нә гәдәр исте'дадлы кәнч журналистин «итирмәјимизи» дәмәјә биләрик ҹохдур.

РЕДАКСИЈАНЫН АРАЈЫШЫ: Сон ики илдә журналистика факүлтәсинин әјани әв гијаби шө'бәләриндә 125 нәфәр битирмишдир. Лакин мүнчү шө'бәсини битирәнләрин дә бир гисми индијәдәк өз ихтисасларә үзрә ишламыр. Тә'јинат заманы ајры-ајры рајон (шәһәр) гәзетләри редаксијаларына верилмиш јерләр адәтән бош олмур. Бәнизәнны чохтәрәфли гәзетләрә иса демәк олар, тә'јинат јохдур.

Тофиг РҮСТӘМОВ, С. М. Киров адына АДУ-нун журналистика факүлтәсинин деканы: — Әввәлләр мә'зунларын тә'јинат бөлкүсү Азәрбајчан КП МК тәблигат вә төшвигат шө'бәси тәрәфиндән апарылырды. Ишләринә дә јахшы кедирди. Лакин бу мәсәлә илә республика Дөвләт План Комитәси мәшгул оландан бәри бөјүк чәтинликләрлә үзләшдирик Әјани шө'бәни илдә 20—25 нәфәр битирир. Бизчә, онларын һамысына иш тапмаг мүмкүндүр. Бу шәраитдә исә, әввәлләр јерләр дүзкүн планландырылырсы. Бизә вахтында сифариш вермәјән, бүрократик манеәләр өртадан көтүрүлүн. Тәәссүф ки, бунларын әкси илә растлашырыг. Јерләрдән сифариш алмырыг. Республика Дөвләт План Комитәси бу ишлә ҹидди мәшгул олур.

Јусиф КӘРИМОВ, «Азәрбајчан кәнчләри» гәзетинин редактору: — «Азәрбајчан кәнчләри» гәзети исте'дадлы мә'зунларын — кәнч журналистләрин сорағынадыр. Кәнчләр мәтбуатынын вәзифәләринин вә үслубуну дәрк едиб мәнимсәјән, комсомол һәјатыны јахшы өјрәнән, гәзетчилик үчүнү дашыјаҹағы бачаран, катибликә ишинә бөлөд вә һәвәси олан, ән әсасы исә јазмағы бачаран кәнчләр бизә мүраҹиәт едә биләрләр. Мүсабигәдән кечәнләрин мәмнунијјәтлә коллективә гәбул едәрик...

Журналистика факүлтәсинин мә'зунларынын ишлә тә'мин етмәјин ики вачиб јолу вар; бириничи, республикада күтләви информасија васитәләринин бүтүн зүмрәләриндә аттестасија кечирмәк, журналист коллективләринин «көнар» шөкилдәки, «тәсадүфи» адамлардан төмизләмәк (әлбәттә, белөләрини бачардыглары ишә кечирмөклө) лазымдыр. Белөликлө, мә'зунлар үчүн хејли «вакансија» ачылар. Икинчиси, факүлтәнин өзүндә «сечмә әмәлијјаты» апармаг вахты чатмышдыр. Бириничи курса дахил оланлардан һамысынын үчдантутма журналист диплому алмасы вачиб дејил...

Фәмил МЕһДИЈЕВ, совет журналистикасы кәсәрриҹиси вә төчрүбәси кафедрасынын мүдири: — Јарадычылыг мүсабигәләринин олмасы јахшыдыр. Лакин индики гајдалар онун имканларыны мәһдудлашдырыр. Журналистика факүлтәсинә гәбул гајдаларыны чыладаламаг, комиссијанын төркибинә республиканын өн төчрүбәли журналистләрини дә дахил етмәк лазымдыр.

Һәгигәтән журналистика факүлтәсинә бә'зән еләтөлөбөләр гәбул олунур ки, нә јазмағы бачарыр, нә дә сечдији пешәнин сирләрини өјрәнмәјә һәвәс көстәрир. Һалбуки бу чүр тәсадүфи адамлардан елә јарадычылыг мүсабигәсиндә јаха гуртармаг олар. Мәсәлән, мән инана билмирәм ки, консерваторија-ја, јахуд ичтисаслыг институтуна мүсиги-дән, ичтисаслыгдан хәбәри олмајан адам гәбул олунсун. Бәс, журналистика факүлтәсинә гәбул заманы ниҹә белә төләбәкарлыг көстәрмирик?

РЕДАКСИЈАНЫН АРАЈЫШЫ: — Һәр ил журналистика факултәсинә 75 нәфәр (шүбһә јох ки, ән ҹабын шө'бәләр) төләбә гәбул олунур. Тахминән 60—65 нәфәр дә диплом алыр. Лакин онларын әксәријјәтә исте'дадлылар, ја'ни өзләринә тәләбкар јанашмаг адәтләри вардыр. Нијә? Ахы, мә'зунларын һәр бириниң факултәдә гәбул олунанда мәтбуат органларында јазылары дәрч едилмишди, ја'ни онларын журналистикаја мејлини, бу сәһәдә «габилијјәтини» тәсдиг едән сәнәдләри вардыы. Бәс, нечә олур ки, бир нәдән сонра белә исте'дадларын сајы тәхминән дөрд-беш дәфә азалыр? Чавабы ајдынлыгдыр: абитуријентин журналистикаја мејлини тәсдиг едән сәнәдләр чох вахт формал характер дашыјыр.

Јалчын ӘЛИЗАДӘ, тәрчүмә ишы, радио-телевизија журналистикасы кафедрасынын мүдири: — Төләбә ишә белә төјуламалыдыр ки, журналист диплому аланлардан һамысы мүтләг јахшы јазмалыдыр. Бу мүмкүн дејил. Һәлә узун илләр белә дә олачагдыр. Әкәр һәр ил, чох демирәм, чәми үч-дөрд нәфәр јаза билән журналист јетирә билириксә, бунун өзү бөјүк ишдир. Биз бу күн республика мәтбуатына маҹаралы, мәзмунлу јазылары илә охучулар арасында һөрмәт-нүсәт газанмыш журналистләримизлә фәхр едириксә, демәли, факүлтә бир иш көрүр. Галды ки, кадр һазырлығынын кејфијјәтинин нисбәлимасын-ә, мән дә бу фикирдәјәм ки, үмумијјәтлә, бу иш дөврүн төләбләриндән кери галыр. Бунун да башлыча сәбәби төләбә гәбулу заманы һәгигәтән исте'дадлы абитуријентлөрин азлыгыдыр. Редаксијаларә бирә бу бәрәдә дүшүнмәли, сөздә јох, әмәли ишдә бу проблеми һәлл етмәлијик. Мәнчә, бундан сонра нә биз мә'зунларымыза иш вермәмәләри үчүнүндә редаксијаларын күнаһландырырыг, нә дә кејфијјәтсиз мәһсул бурахдығымыза көрә онларын мәзәммәтини ешидәрик. Чүнки исте'дады, габилијјәти оланлара кеч-тез јер тапылыр.

Ј. КӘРИМОВ: — Журналистика факүлтәсинә төләбә гәбулуну даһа да тәкмилләшдирмәк төләб олунур. Орта мәктәб мә'зунларыны әрзәсиндән (билаваситә мәктәб партасындан) ән исте'дадлылары — јазмағы бачаран, нечә дејирләр, «верки» верилмиш јенијетмәләри сечиб көтүрмәк лазымдыр...

Тәдричән бир сыра харичи өлкәләрин төчрүбәсинин төтбиг етмәк пис олмаз: мүәјјән ихтисас үзрә илк мәктәб диплому алмыш мә'зунлар арасындан мүсабигә јолу илә журналист күрсу үчүн мүәјјәнләр сечмәк, онлара сырф пешә үстәлыгы өјрәтмәк лазымдыр. Бу һалда журналист кадрлары даһа јеткин вә камил оларлар, халг тәсәррүфатының сәһәләринә даһа сәриштәли нүфуз едә биләрләр. Мәсәлән, нефтчи-мүһәндис диплому илә журналист диплому говушдырган гәдәм сәһиб шүбһәсиз ки, бу күнкү «һәр шеји билән бир аз» бажгылы журналистдән сәриштәли јаза биләр. Әкәр һәр ил белә «ихтисаслы» журналистләрдән бир нечәсини һазырлаја билсәк, јахын ојиликдә республикада халг тәсәррүфатының өсас сәһәләринә «баш вура биләнләр» вә шүбһәсиз, онун инкишафына төкан верән журналист дәстәси јаранар.

Индики гајдаја өсасән гәбулда журналист олмаг истәјән абитуријентлә јарадычылыг сынағларыны — мүсабигәни төкмилләшдирмәк, бу сәһәдәки формализми дәғв етмәк лазымдыр. Һеч бир ајрышы (редаксијаларда ишләмәси вә дөрд олунмуш јазыларын бәрәдә) нүфузлу комиссија төрафиндән апарылан әјани јохламаны әвәз едә билмәз. Тәәссүф ки, чох вахт факүлтә-нин төләбәни гәбул едәндән сонра она јазмағы өјрәтмәјә чалышыры. Һалбуки, јалныз јаза билән кәнчө журналистиканын сирриндән сөһбәт ачыла биләр...

Журналистика факүлтәсинә төләбә сечиләркән мәтбуатын имканларындан истифадә едилмир, бу да пиедир...

Рәфаил НАҒЫЈЕВ, «Коммунист» гәзети редакторунун мүавини: — Факүлтәнин төләбәләриндә бир сүстлыг һисс олунур. Бу һал төчрүбә заманы даһа чох нәзәрә чарпыр. Ачығы, төчрүбәчиләр ишләмәк истәмирләр: редаксијада көлиб өзләрини тәгдим едәндән сонра зәнн вурдуғуну-лар, минһәтки көндәләрләр ки, төчрүбә дөврүндә онлара нәјә верәк. Нәјә версән дә, вермәсән дә фәрги јохдур: һәвәссиз ишләрләр. Гәзетин техники ишләрини өјрәнмирләр. Бир-ики јазыны шө'бәләрә тәгдим едирләр, вәссалам. Ахы, бу јолла журналист кими јетишмәк олмаз. Башга бир мәсәлә бәрәдә дә фикримы билдирмәк истәјирәм: төләбәләр белә күман едирләр ки, онлар һәмидән јахшы јазырлар, онларын гәләминдән чыхан «мәһсулун» бир сөзүнә дә әл вурулмамалыдыр.

Әлбәттө, зәһмәтлө башга көлөн ишин төәссүбүну чөкмөк јахшы һалдыр. Амма даһа јахшысы будур ки, көрәк өзүнө көнардан бахмағы бачарасан. Әкәр төләбәнин бир јазысыны кери гајтарырларса, даһа бу о демөк дөјил ки, кимсө инсафсызлыг едир, ишә пис јанашыр. Бүтүн јазыларын дөрч олунмасы һеч чүр мүмкүн дөјил. Бир дәфә јазын, дөрч олунмады, икинчи дәфә јаз, үчүнчү дәфә јаз. Дөфәләрлә јаз. Бир дә көрүрсән редактор ән төчрүбәли журналистин дә јазысыны кери гајтарыр. Буна алышмаг вә өзөзиндө чох, һөм дә јахшы јазмага вөрдиш етмөк лазымдыр.

Ј. КӘРИМОВ: — Төләбә журналистин истөһсалат төчрүбөси ону көләчөк пешөсинин практик ичрасына, нөчө дө-ләрөҹөк, «тәтбиги журналистика» ҹа» говуштурур. Дүкөр төрөфдөн, редаксијада төчрүбө көләчөк мө'зунун көләчөк иш јери үчүн перспектив ачыр. Бу сөбөбдөн истөһсалат төчрүбөси һөр ики төрөф үчүн һөм сөмөрөли, һөм дө өлвөришли төшкил олунмалыдыр. Һөм өјрөнөн (төлөбө), һөм дө өјрөдөн (редаксија) төчрүбөнин нөтичөси үчүн мараглы олмалы, бу иш үчүн мадди вө мө'нөви мө'гиҹјөт дашымалыдыр. Јахшы олар ки, төчрүбө «мөччани» олмасын, ја'ни өјрөдөнө өмөји мүгабилиндө пул верилсин. Хатырлатмаг күфајөтдир ки, пөдагожи алп мөктөбләрдө төлөбөләрин төчрүбөси үчүн маддиф иштиләринө — ја'ни онлары төдрис ишинө һазырлајан мүәллимләрө, мөктөбин рөһбөрләринө әлавө һагг верилир.

Сабир РУСТӘМХАНЛЫ, «Јазычы» нәшријјатының баш редактору: — Төләбәләрин истөһсалат төчрүбөсинө факүлтө төрөфиндөн нөзарөт зөифдир. Факүлтөдө онларын јарадычылыг һесабатларын динләнилиб мүзакирө едилмөмүр. Садөчө оларат редаксијалар өз нөшријјатлар төрөфиндөн верилмиш, өзү дө өксөр һалларда төлөбөнин төчрүбө дөврүндөки фөалијјөтини дүзкүн өкс етдирмөјөн хаҹијјөтнамөләрөлө кифајөтлөнирлөр.

Ф. МӘҺДИЈЕВ: — Факүлтөмизин мө'зунлары арасында рус дилиндө јаза биләнләр вар. Амма гајғысызлыг үзүндән онлар пүхтәләнә биламмышлар. Инди охуҹан төләбәләримизи инчөрсиндө дө рус дилиндө јазмаг истөјөнләр аз дејил. Демөјим одур ки, өкөр нүмә јөнөлмиш, республикамызы мөркөзи мөтбуатда төмсил етмөк мүмкүндүр. Көрүнүр, јени бир јол фикирләшмөли, чөтинликләрин һөллиндөн өтрү мүвөффөг төшкилатлар гаршысында өн јахшы вахтлардә мөсөлө галдырмалыјыг...

Јенидөнгурманын ишыгында фөалијјөтимизи бир даһа сафчүрүк едир, ишимизи чанландырмаг мөгсөдилө мүхтөлиф төдбирлөр һөјата кечиририк. Факүлтөнин нөзди-ндө төкмилләшдирмө күрсу вө сосиоложи-төдгигат лабораторијасы јарат-маг нөзәрдө тутулуб. Мөгсөд мө'зунларын пешө һазырлығыны формалашдырмаг, ајры-ајры сөһәләр үзрө ихтисаслашмаја бөнөс көстөрөн журналистлөрө көмөк етмөкдир. Һөмчинин республика вө рајон (шөһөр) гөзетләрининн охуҹулары арасында рө'ј сорғусу кечирәчөјик. Охуҹуларын гөзетләр һаггында сөһбөтләрини фикирләр умумиләшдирилөчөк вө бунлар редаксијалара көндөрилөчөкдир.

РЕДАКСИЈАНЫН АРАЈЫШЫ: Мә'зунлар гөзет төртибатыны, катибликин ишини билмирләр. Онларын јарадычылыгында жанр мүхтәлифлији дә азлыг ташкил едир. Јахшы очерк, фөлјетон, репортаж јазан кәнч мә'зуну һөлөлик һеч ким танымыр.

Факүлтәдә охуҹан төләбөләрин һөјата өлагөләри зөифдир. Журналистләрлө көрүшләр төсадүфи һалларда кечирилир. Јери көлмишкән бир мөсөлөни дө демөк истөјирөм: биздө рус дилиндө јазышы јазан журналистләр бармагла сајылыр. Она көрө дө мөдәнијјәти, адөт-ән'өнөләри бәрәдө мөр'көзи мөтбуатда јазылар демөк олар ки, көрүнмүр. Бизчө, бу мөсөлө һөлл олунмалыдыр. Факүлтөдө рус дилиндө тәдрисини күчләндирмөли. Умумиттифаг гөзетләринин төлөбләри сөвиҹөсиндө русча јаза билән журналистләр јетишдирилмөлидир.

Әлиш НӘБИЈЕВ, мәтбуат тарихи вә идеолоҗи иш методлары кафедрасының мүдири: — Журналистика факүлтөсинин мө'зуну төкчө јазмагла өз ишини битмиш һесаб етмөмөлидир. О һөм дө мөтбуатын јүксөк идөја-сијасы сөвиҹөдө, гөзетин охуҹуларын артмагда олан өстетик зөвгүнө үјғун график формада бурахылмасына тө'мин етмөји бачармалыдыр.

Бу өһтијачы өдөмөк зөрурөтини нөзөрө алараг, гөзөт групу төлөбөләри «Мөс'ул катиблик» адлы ихтисас курсу кечирөр. Бу курсда төлөбөләр гөзөт редаксијаларының публика гөзетләри мөс'ул катибләринин төлөбөләрө көрүшләринин төшкил өтмөк нөзөрдө тутулмушдур.

М. МУРАДХАНОВА: — Јахшы оларды ки, факүлтөдө ајры-ајры журналистләрин курслары олсун.

Нөсир ӘЬМӘДОВ, досент: — Мүөллифин илк јазысына гајғы илә јанашмаг, онун үслубуну, јазысындакы өзүнөмөхсуслуғу көзләмөк өсас мөсөләдир. Бунлардан һеч дө аз вачиб олмајан мөсөләләр дә бири дө көнч журналистин мөишөт гајғыларының һөллинө көмөкдир. Онун паспорт гөдијјәтһа алынмасына, өв нөөбәсинө көтүрүлмөсинө һамы диггөтлө јанашмалыдыр. Шөхси ишләри гајдасында олмаҹан журналистдөн јахшы јазы көзләмөк дүзкүн дөјил.

Сөфуллә ӘЛИЈЕВ, факүлтө партија бүросунун катибн, досент: — Мө'зунлара гајғы һөмишө вө һөр ишдө лазымдыр. Илк нөөбөдө исө онун јарадычылығына. Партија, совет журналистикасының тарихи, нөзәријјө вә төчрүбөсинө дөир артыг бир сыра орижинал дәрсликлөр, дәрс вөсаитләри һазырламышдыр. Мүһазирөләрин кејфијјөти илдөн-илә јахшылашыр. Гөзөт вө журнал редаксијалары, радио вә телевизија илә јарадычылыг өлагәләримиз кенишләнир.

Анчаг унутмаг олмаз ки, камалын өн јүксөк зирвөсинө чатмаг үчүн мүөјјөн бир һөдд јохдур. Журналист даим јарадычылыг ахтарышлары апармалы, пешөсинин инкишафы гајғысына галмалыдыр. О, һөр шөјдөн өввөл һөјата өјрөнмөли, өмөк адамлары һаггында сөмими, тө'сирли јазмағы бачармалыдыр.

Бир нөчө ил бундан өввөл Азөрбајчан КП МК төблигат вө төшвигат шө'бөсинин көмөји илө рајон вө шөһөр гөзетләринин өмөкдашлары үчүн факүлтөнин мүөллимләри јарадычылыг мүшавирөләри вө семинарлары кечириридилөр. Нөтичө дө сөмөрөли олурду. Бу көзөл өн'өнө indi дө давам етдирилмөлидир. Мөктублашма васитөсилө өлагөнин өзү дө мө'зунлара хејир верө биләр.

Һөдајөт ОРУЧОВ, «Көнчлик» нөшријјатының баш редактору:— Көнч журналистин нөшријјатда вө ја редаксијада ишө башламасы кечин футболчунун дөбүтүнө охшајыр, илк «ојун»дача, ја'ни о ишө баш ачадыгы күндөн өзүнүн нөјө гадир олдуғуну көстөрир. Бөзөн ондадыр ки, нөшријјатда вө ја редаксијада «өтнијат скамјасы» ја-дыр. Журналист көрөк һөмишө јахшы формада ола ки, оперативлик, ишин аһөнкө позулмасын.

Мүасир публисистиканын проблеми бө мөчлисин иштираччыларына да'ајдыдыр, көнч журналистлөрө дө, охучулара да... Мөнчө, лап көзө чарпан чатышмазлыг ону-дур ки, мүасир публисистикамызда рөһбөрөн бир шөхсијјөт кими өз өксини һөлө тапмајыб. Публисист китаблар, силсилө мөгалөлөр јаза дөјөрчөсиндөдир. Бу күнүн гөдбөл проблемләрини ашкарлајан шөраитдө ашкарчасына ача биләчөк өсөрләө дө аздыр.

Журналистика факүлтөсинин төлөбөләрининн сабөлөр үзрө ихтисаслашдырылмасы төәҹҹүблү олдуғу кими, бу дөфө дө сизин **мәсләһөтләринизө, өгаиллы төклифларинизө еһтијач дүјүрүк. Мә'зунларла бағлы һансы мө-сөләләрө тохунаг, нүлејминиз кимдөн вә нөдөндир?**

«Мә'зун вә иш јери» верилишини һөзөрдө нөдөндирдылар:

Худаҹөт БӘСӨНЛИ, Шаһин ШАҺСУВАРОВ.

Телевизија ишчиләринин бир дәгиг дә бекар вахтлары јох иди...

Фото Ү. Мурадовундур.